

سیستم ثبت دائمی موجودیها

هدفهای رفتاری: پس از مطالعه این فصل از فراگیر انتظار می‌رود، قادر باشد:

- ۱- تفاوت‌های عمده سیستم ثبت دائمی و ادواری موجودی کالا را بیان کند.
- ۲- ثبت حساب موجودی کالا را به سیستم دائمی انجام دهد.
- ۳- کارت حسابداری کالا و مشخصات آن را توضیح دهد.
- ۴- ارزیابی موجودی کالا را به چهار روش اولین صادره از اولین وارده، اولین صادره از آخرین وارده و میانگین سیار و شناسایی ویژه انجام دهد و نتایج را با هم مقایسه کند.
- ۵- صورتهای مالی را در سیستم ثبت دائمی موجودی کالا تنظیم کند.
- ۶- ثبتهای مربوط به اصلاح و بستن حسابها را در سیستم ثبت دائمی موجودیها انجام دهد.

۱۳-۱ مقدمه

در فصل دهم و یازدهم نحوه ثبت رویدادهای مالی مرتبط با خرید و فروش کالا در مؤسسات بازرگانی بیان شد. رویدادهای مالی به گونه‌ای در حسابها ثبت می‌شوند تا اطلاعات مورد نیاز در قالب گزارشهای حسابداری برای استفاده کنندگان به هنگام تصمیم‌گیری آنان فراهم شوند.

در مؤسسات بازرگانی از حسابهای موجودی کالا، خرید کالا، فروش کالا و حسابهای کاهنده مربوط با این حسابها برای محاسبه سود استفاده می‌شود. برای ثبت حساب موجودی کالا در دفاتر حسابداری دو سیستم وجود دارد:

سیستم ثبت ادواری و سیستم ثبت دائمی: در سیستم ثبت ادواری حساب موجودی کالا در طول دوره مالی گردش (فعالیت) ندارد و تا پایان دوره مالی تا قبل از اصلاحات، بدون تغییر باقی می‌ماند و سپس با انجام دو ثبت اصلاحی ابتدا مبلغ موجودی کالای در ابتدای دوره از این حساب حذف و سپس مبلغ موجودی کالای پایان دوره در این حساب بدهکار می‌شود. در فصل دهم و یازدهم مبنای ثبت رویدادهای مالی مرتبط با خرید و فروش کالا، سیستم ثبت ادواری بود. در این فصل سیستم دیگر ثبت و نگهداری اطلاعات موجودی کالا را تحت عنوان سیستم ثبت دائمی موجودیها معرفی می‌کنیم.

۱۳-۲ سیستم ثبت دائمی

در سیستم ثبت دائمی برای ثبت رویدادهای مرتبط با موجودی کالا از حساب موجودی کالا استفاده می‌شود. این حساب طی دوره مالی با افزایش موجودی کالا (ناشی از خرید کالا و برگشت از فروش و هزینه حمل کالای خریداری شده) و کاهش موجودی کالا (فروش و برگشت از خرید و تخفیفات نقدی خرید) بنا به مورد بدهکار و بستانکار می‌شود. بنابراین حساب موجودی کالا در دفتر کل به طور مستمر و دائمی گردش دارد و در هر زمان مانده موجودی کالای متعلق به واحد تجاری را نشان می‌دهد.

از سیستم ثبت دائمی موجودیها در واحدهای تجاری مختلف از قبیل فروشگاههای زنجیره‌ای، استفاده می‌شود.

موجودی کالا	
-	+
کاهش :	افزایش :
بابت فروش کالا (بهای تمام شده کالای فروش رفته)	بابت خرید کالا
بابت برگشت از خرید کالا	بابت برگشت از فروش کالا

علاوه بر این نشان دادن بهای تمام شده کالای فروش رفته در دفتر کل از حسابی به نام «بهای تمام شده کالای فروش رفته» استفاده می‌شود.

۱۳-۳ عملیات حسابداری در سیستم ثبت دائمی موجودیها

مهمترین رویدادهای مالی مرتبط با موجودیها عبارت از خرید کالا و فروش کالا می‌باشد. در زیر به نحوه ثبت رویدادهای خرید و فروش کالا در سیستم ثبت دائمی موجودیها می‌پردازیم.

۱-۳-۱ خرید کالا: پس از انجام رویداد مالی خرید کالا، موجودی کالا افزایش می‌یابد. برای افزایش موجودی کالا، حساب موجودی کالا به مبلغ بهای تمام شده کالای خریداری شده، بدهکار می‌شود.

مثال ۱: در تاریخ ۲۳ آذرماه ۱۳۰۹ فروشگاه شیرازی ده دستگاه ماشین حساب به قیمت هر دستگاه ۲۵۰۰۰ ریال از عمده‌فروشی خراسانی خریداری کرد و کل مبلغ خرید را طی یک برگ چک به تاریخ ۲۳ آذرماه ۱۳۰۹ به فروشنده پرداخت نمود. این رویداد مالی، به شرح زیر در دفتر روزنامه فروشگاه شیرازی ثبت می‌شود:

دفتر روزنامه فروشگاه شیرازی

تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۹/۲۳	موجودی کالا		۲۵۰,۰۰۰	
	موجودی نقد			۲۵۰,۰۰۰
	خرید نقدی ده دستگاه ماشین حساب			

۲-۳-۱ فروش کالا: برای ثبت رویداد مالی فروش کالا دو ثبت زیر به طور همزمان در دفاتر انجام می‌شود.

۱- شناسایی درآمد فروش کالا: با بدهکار کردن یک حساب دارایی و بستانکار کردن حساب فروش به مبلغ فروش

۲- شناسایی بهای تمام شده کالای فروش رفته: با بدهکار کردن حساب بهای تمام شده کالای فروش رفته و بستانکار کردن حساب موجودی کالا به مبلغ بهای تمام شده کالای فروش رفته.

مثال ۲: در تاریخ ۲۶ آذرماه ۱۳۰۹ فروشگاه شیرازی ۵ دستگاه ماشین حساب به قیمت هر دستگاه ۲۸۰,۰۰۰ ریال به طور نقد فروخت. اگر بهای تمام شده این کالاها مجموعاً ۱۲۴,۰۰۰ ریال باشد رویداد مالی فروش کالا طی دو ثبت به شرح زیر در دفتر روزنامه نوشته می‌شود:

مبلغ فروش کالا $140000 = 280000 \times 5$.

۱- نحوه محاسبه این مبلغ در همین فصل بیان می‌گردد.

دفتر روزنامه فروشگاه شیرازی

شماره ردیف	تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
	۹/۲۶	موجودی نقد		۱۴۰,۰۰۰	۱۴۰,۰۰۰
	۹/۲۶	فروش کالا فروش نقدی پنج دستگاه ماشین حساب بهای تمام شده کالای فروش رفته		۱۲۴,۰۰۰	۱۲۴,۰۰۰
		موجودی کالا کاهش موجودی کالا بابت فروش کالا			

۴-۱۳ کارت حسابداری کالا

به منظور ثبت و نگهداری اطلاعات تفصیلی مربوط به افزایش یا کاهش هر یک از اقلام موجودی کالا، در سیستم ثبت دائمی از فرمها یا برگه‌هایی به نام «کارت حسابداری کالا» استفاده می‌کنند. کارتهای حسابداری کالا، به منزله حسابهای معین موجودی کالا در دفتر کل تلقی می‌شود. بدیهی است در هر زمانی جمع ارزش موجودیها طبق کارتهای حسابداری کالا برابر مانده حساب موجودی کالا در دفتر کل خواهد بود. در کارتهای حسابداری کالا که برای تک تک اقلام موجودی کالای متعلق به واحد تجاری نگهداری می‌گردد به طور مستمر و دائمی افزایش، کاهش و مانده موجودیها از نظر مقداری و ارزشی (ریالی) ثبت می‌گردد. بنابراین در یک واحد تجاری که دارای ۱۰۰ قلم کالای گوناگون می‌باشد باید ۱۰۰ کارت حسابداری کالا به طور جداگانه تنظیم و نگهداری شود. نمونه ساده‌ای از کارت حسابداری کالا در شکل ۱-۴ ارائه شده است.

شکل ۱-۴ نمونه کارت حسابداری کالا

کارت حسابداری کالا									
روش ارزیابی:								نام کالا:	
								شماره کالا:	
								واحد:	
موجودی (باقیمانده)			کالای فروش رفته (صادر)			خرید (وارد)			تاریخ
مبلغ	بهای واحد	مقدار	مبلغ	بهای واحد	مقدار	مبلغ	بهای واحد	مقدار	

در کارت حسابداری کالا در تاریخی که کالا دریافت می‌شود مقدار و بهای تمام شده آن در ستون «خرید (وارد)» درج می‌گردد و در تاریخ فروش کالا نیز مقدار و بهای تمام شده آن در ستون «کالای فروش رفته (صادر)» ثبت می‌شود و پس از هر رویداد خرید یا فروشی مقدار، بهای واحد و مبلغ موجودی باقیمانده را در ستون آخر می‌نویسیم.

۱۳-۵ روشهای ارزیابی موجودی کالا

در واحدهای تجاری که کالای مشابهی را در تاریخهای مختلف و با قیمت‌های گوناگون می‌خرند و برای ثبت و نگهداری اطلاعات حساب موجودی کالا از سیستم دائمی استفاده می‌کنند ضرورت دارد به هنگام هر فروش، بهای تمام شده کالای فروش رفته را محاسبه و در بستانکار حساب موجودی کالا ثبت نمایند. از طرفی برای انجام این محاسبه حسابداران همواره با این پرسش مواجه می‌شوند که کدام قیمت‌های خرید مربوط به (بهای تمام شده) کالای فروش رفته و کدام قیمت‌ها مربوط به موجودی کالای باقی مانده می‌باشد؟ برای پاسخ به این پرسش معمولاً چهار فرض یا روش ارزیابی مطرح است که عبارتند از:

روش اولین صادره از اولین وارده؛ روش اولین صادره از آخرین وارده و روش میانگین سیار و شناسایی ویژه در زیر هر یک از روشهای یاد شده را با استفاده از مثالی تشریح خواهیم کرد.

۱-۵-۱ روش اولین صادره از اولین وارده: همانگونه که در سیستم ثبت ادواری موجودی کالا گفته شد، در این روش فرض بر این است که گردش بهای تمام شده به ترتیب وقوع خریدها می‌باشد یعنی ابتدا موجودیهای قدیمی تر خارج می‌گردد (هزینه می‌شود) و آنچه که باقی خواهد ماند به قیمت آخرین خریدها مربوط می‌باشد.

مثال ۳: اطلاعات زیر مربوط به گردش یک نوع ماشین حساب جیبی در فروشگاه نوشت افزار پژوهش طی فروردین سال

۱۳۰۹ می باشد:

تاریخ	شرح	تعداد - واحد	بهای تمام شده، یک واحد (ریال)	بهای فروش یک واحد (ریال)
۱ فروردین	موجودی اول دوره	۱۰	۲۰,۰۰۰	
۵ فروردین	فروش	۷		۲۳,۰۰۰
۱۰ فروردین	خرید	۸	۲۱,۰۰۰	
۲۲ فروردین	فروش	۴		۲۴,۰۰۰
۲۸ فروردین	فروش	۲		۲۴,۵۰۰
۳۱ فروردین	خرید	۱۰	۲۲,۰۰۰	

با استفاده از اطلاعات این مثال، نحوه تنظیم کارت حسابداری کالا با استفاده از روش اولین صادره از اولین وارده به شرح

صفحه بعد خواهد بود:

کارت حسابداری کالا

روش ارزیابی: اولین صادره از اولین وارده

نام کالا: ماشین حساب جیبی

شماره کالا: ۱۱۵۵۴

واحد:

تاریخ	شرح	خرید (وارده)			کالای فروش رفته (صادر)			موجودی		
		مقدار	بهای واحد	مبلغ	مقدار	بهای واحد	مبلغ	مقدار	بهای واحد	مبلغ
۹/۱/۱	موجودی اول دوره						۱۰	۲۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	
۱/۵	حواله انبار ۶۵				۷	۲۰,۰۰۰	۱۴۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	
۱/۱۰	رسید انبار ۳۴	۸	۲۱,۰۰۰	۱۶۸,۰۰۰			۳	۲۰,۰۰۰	۲۲۸,۰۰۰	
۱/۲۲	حواله انبار ۶۶				۳ ۱	۲۰,۰۰۰ ۲۱,۰۰۰	۷	۲۱,۰۰۰	۱۴۷,۰۰۰	
۱/۲۸	حواله انبار ۶۷				۲	۲۱,۰۰۰	۵	۲۱,۰۰۰	۱۰۵,۰۰۰	
۱/۳۱	رسید انبار ۳۵	۱۰	۲۲,۰۰۰	۲۲۰,۰۰۰			۵ ۱۰	۲۱,۰۰۰ ۲۲,۰۰۰	۳۲۵,۰۰۰	

در سیستم ثبت دائمی موجودی کالا حساب موجودی کالا در دفتر کل به طور دائمی به هنگام می‌گردد بنابراین برای انعکاس افزایش و کاهش موجودی کالا طی دوره مالی باید ثبتهای لازم در دفتر روزنامه و دفتر کل صورت گیرد. با توجه به اطلاعات مثال یاد شده، نحوه ثبت حسابها در دفتر روزنامه و دفتر کل به شرح صفحه بعد خواهد بود (فرض می‌کنیم خریدها و فروشها به طور نقد است و مانده حساب موجودی نقد در ابتدای دوره معادل ۳۰۰,۰۰۰ ریال می‌باشد):

دفتر روزنامه فروشگاه پژوهش

تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱/۵	موجودی نقد		۱۶۱,۰۰۰ ^(۱)	۱۶۱,۰۰۰ ^(۱)
۱/۵	فروش کالا فروش نقدی هفت دستگاه ماشین حساب جیبی بهای تمام شده کالای فروش رفته		۱۴۰,۰۰۰ ^(۲)	۱۴۰,۰۰۰ ^(۲)
۱/۱۰	موجودی کالا کاهش موجودی کالا بابت فروش کالا		۱۶۸,۰۰۰ ^(۳)	۱۶۸,۰۰۰ ^(۳)
۱/۲۲	موجودی نقد خرید نقدی هشت دستگاه ماشین حساب جیبی		۹۶,۰۰۰ ^(۴)	۹۶,۰۰۰ ^(۴)
۱/۲۲	فروش کالا فروش نقدی چهار دستگاه ماشین حساب جیبی بهای تمام شده کالای فروش رفته		۸۱,۰۰۰ ^(۵)	۸۱,۰۰۰ ^(۵)
۱/۲۸	موجودی نقد کاهش موجودی کالا بابت فروش کالا		۴۹,۰۰۰ ^(۶)	۴۹,۰۰۰ ^(۶)
۱/۲۸	فروش کالا فروش نقدی دو دستگاه ماشین حساب جیبی بهای تمام شده کالای فروش رفته		۴۲,۰۰۰ ^(۷)	۴۲,۰۰۰ ^(۷)
۱/۳۱	موجودی کالا موجودی نقد خرید نقدی ده دستگاه ماشین حساب جیبی		۲۲۰,۰۰۰ ^(۸)	۲۲۰,۰۰۰ ^(۸)

$$7 \times 23,000 = 161,000$$

(۱)

$$(3 \times 20,000) + (1 \times 21,000) = 81,000$$

(۵)

$$7 \times 20,000 = 140,000$$

(۲)

$$2 \times 24,500 = 49,000$$

(۶)

$$8 \times 21,000 = 168,000$$

(۳)

$$2 \times 21,000 = 42,000$$

(۷)

$$4 \times 24,000 = 96,000$$

(۴)

$$10 \times 22,000 = 220,000$$

(۸)

دفتر کل فروشگاه پژوهش

بهای تمام شده کالای فروش رفته		موجودی کالا	
۱۴۰,۰۰۰	(۱/۵)	۱۴۰,۰۰۰	(۱/۵)
۸۱,۰۰۰	(۱/۲۲)	۸۱,۰۰۰	(۱/۲۲)
۴۲,۰۰۰	(۱/۲۸)	۴۲,۰۰۰	(۱/۲۸)
مانده ۲۶۳,۰۰۰		۲۶۳,۰۰۰	۵۸۸,۰۰۰
			مانده ۳۲۵,۰۰۰

فروش کالا		موجودی نقد	
۱۶۱,۰۰۰	(۱/۵)	۱۶۸,۰۰۰	(۱/۱۰)
۹۶,۰۰۰	(۱/۲۲)	۲۲۰,۰۰۰	(۱/۳۱)
۴۹,۰۰۰	(۱/۲۸)		
مانده ۳۰۶,۰۰۰		۳۸۸,۰۰۰	۶۰۶,۰۰۰
			مانده ۲۱۸,۰۰۰

۲-۵-۱۳ روش اولین صادره از آخرین وارده: در این روش فرض بر این است که گردش بهای تمام شده عکس ترتیب وقوع خریدها می باشد یعنی آخرین کالایی که وارد شده زودتر به فروش می رسد (هزینه می شود) و بنابراین آنچه باقی می ماند مربوط به قیمت های خرید موجودی های قدیمی می باشد.

با در نظر گرفتن اطلاعات مثال ۳ (فروشگاه پژوهش) کارت حسابداری کالا با استفاده از روش اولین صادره از آخرین وارده

به شرح صفحه بعد تنظیم می شود:

کارت حسابداری کالا

روش: اوکین صادره از آخرین وارده

نام کالا: ماشین حساب جیبی

کد کالا: ۱۱۵۵۴

تاریخ	شرح	خرید (وارده)			کالای فروش رفته (صادر)			موجودی	
		تعداد	بهای واحد	مبلغ	تعداد	بهای واحد	مبلغ	بهای واحد	مبلغ
۱۳. ۹/۱/۱	موجودی اول دوره						۲۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	
۱/۵	حواله انبار ۶۵			۱۴۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۷	۲۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰	
۱/۱۰	رسید انبار ۳۴	۸	۲۱,۰۰۰	۱۶۸,۰۰۰			۲۰,۰۰۰ ۲۱,۰۰۰	۲۲۸,۰۰۰	
۱/۲۲	حواله انبار ۶۶			۸۴,۰۰۰	۲۱,۰۰۰	۴	۲۰,۰۰۰ ۲۱,۰۰۰	۱۴۴,۰۰۰	
۱/۲۸	حواله انبار ۶۷			۴۲,۰۰۰	۲۱,۰۰۰	۲	۲۰,۰۰۰ ۲۱,۰۰۰	۱۰۲,۰۰۰	
۱/۳۱	رسید انبار ۳۵	۱۰	۲۲,۰۰۰	۲۲۰,۰۰۰			۲۰,۰۰۰ ۲۱,۰۰۰ ۲۲,۰۰۰	۳۲۲,۰۰۰	

با توجه به اطلاعات مثال ۳، ثبت رویدادهای مالی یاد شده به شرح صفحه بعد در دفتر روزنامه و دفتر کل انجام می شود.

دفتر روزنامه فروشگاه پژوهش

تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱/۵	موجودی نقد		۱۶۱,۰۰۰ ^(۱)	۱۶۱,۰۰۰ ^(۱)
۱/۵	فروش نقدی هفت دستگاه ماشین حساب جیبی بهای تمام شده کالای فروش رفته		۱۴۰,۰۰۰ ^(۲)	۱۴۰,۰۰۰ ^(۲)
۱/۱۰	کاهش موجودی کالا بابت فروش کالا موجودی کالا		۱۶۸,۰۰۰ ^(۳)	۱۶۸,۰۰۰ ^(۳)
۱/۲۲	خرید نقدی هشت دستگاه ماشین حساب جیبی موجودی نقد		۹۶,۰۰۰ ^(۴)	۹۶,۰۰۰ ^(۴)
۱/۲۲	فروش نقدی چهار دستگاه ماشین حساب جیبی بهای تمام شده کالای فروش رفته		۸۴,۰۰۰ ^(۵)	۸۴,۰۰۰ ^(۵)
۱/۲۸	کاهش موجودی کالا بابت فروش کالا موجودی نقد		۴۹,۰۰۰ ^(۶)	۴۹,۰۰۰ ^(۶)
۱/۲۸	فروش نقدی دو دستگاه ماشین حساب جیبی بهای تمام شده کالای فروش رفته		۴۲,۰۰۰ ^(۷)	۴۲,۰۰۰ ^(۷)
۱/۳۱	کاهش موجودی کالا بابت فروش کالا موجودی کالا		۲۲۰,۰۰۰ ^(۸)	۲۲۰,۰۰۰ ^(۸)
	خرید نقدی ده دستگاه ماشین حساب جیبی موجودی نقد			

$$۷ \times ۲۳,۰۰۰ = ۱۶۱,۰۰۰ \quad (۱)$$

$$۷ \times ۲۰,۰۰۰ = ۱۴۰,۰۰۰ \quad (۲)$$

$$۸ \times ۲۱,۰۰۰ = ۱۶۸,۰۰۰ \quad (۳)$$

$$۴ \times ۲۴,۰۰۰ = ۹۶,۰۰۰ \quad (۴)$$

$$۴ \times ۲۱,۰۰۰ = ۸۴,۰۰۰ \quad (۵)$$

$$۲ \times ۲۴,۵۰۰ = ۴۹,۰۰۰ \quad (۶)$$

$$۲ \times ۲۱,۰۰۰ = ۴۲,۰۰۰ \quad (۷)$$

$$۱۰ \times ۲۲,۰۰۰ = ۲۲۰,۰۰۰ \quad (۸)$$

دفتر کل فروشگاه پژوهش

بهای تمام شده کالای فروش رفته		موجودی کالا	
۱۴۰,۰۰۰	۱/۵	۱۴۰,۰۰۰	۱/۵ مانده اول دوره ۲۰۰,۰۰۰
۸۴,۰۰۰	۱/۲۲	۸۴,۰۰۰	۱/۲۲ ۱۶۸,۰۰۰
۴۲,۰۰۰	۱/۲۸	۴۲,۰۰۰	۱/۲۸ ۲۲۰,۰۰۰
مانده ۲۶۶,۰۰۰		۲۶۶,۰۰۰	۵۸۸,۰۰۰
			مانده ۳۲۲,۰۰۰

فروش کالا		موجودی نقد	
۱۶۱,۰۰۰	۱/۵	۱۶۸,۰۰۰	۱/۱۰ مانده اول دوره ۳۰۰,۰۰۰
۹۶,۰۰۰	۱/۲۲	۲۲۰,۰۰۰	۱/۳۱ ۱۶۱,۰۰۰
۴۹,۰۰۰	۱/۲۸		۱/۲۲ ۹۶,۰۰۰
			۱/۲۸ ۴۹,۰۰۰
مانده ۳۰۶,۰۰۰		۳۸۸,۰۰۰	۶۰۶,۰۰۰
			مانده ۲۱۸,۰۰۰

۳-۵-۱۳ روش میانگین سیار: در این روش، فرض بر این است که بهای تمام شده کالای فروش رفته ترکیبی از قیمت‌های قدیم و جدید می‌باشد. بنابراین در سیستم ثبت دائمی موجودیها، هرگاه خرید جدیدی با قیمتی متفاوت از قیمت‌های قبل انجام گیرد، قیمت میانگین جدیدی محاسبه خواهد گردید و این قیمت برای ثبت بهای تمام شده کالای فروش رفته استفاده می‌گردد تا این که مجدداً خرید دیگری صورت پذیرد و دوباره قیمت میانگین جدیدی محاسبه شود. در سیستم ثبت دائمی موجودیها به دلیل این که با خرید جدید، قیمت میانگین قبلی دستخوش تغییر می‌شود اصطلاحاً به آن «میانگین سیار» یا متحرک گفته می‌شود. کارت حسابداری کالا در مثال قبل با استفاده از روش میانگین سیار به شکل صفحه بعد تنظیم می‌گردد:

کارت حسابداری کالا

روش : میانگین سیار (متحرک)

نام کالا : ماشین حساب جیبی

کد کالا: ۱۱۵۵۴

موجودی (باقیمانده)			کالای فروش رفته (صادر)			خرید (وارد)			شرح	تاریخ
مبلغ	بهای واحد	تعداد	مبلغ	بهای واحد	تعداد	مبلغ	بهای واحد	تعداد		
۲۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۱۰							موجودی اول دوره	۱۳۰۹/۱/۱
۶۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۳	۱۴۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۷				حواله انبار	۱/۵
۲۲۸,۰۰۰	۲۰,۷۲۷*	۱۱				۱۶۸,۰۰۰	۲۱,۰۰۰	۸	رسید انبار	۱/۱۰
۱۴۵,۰۹۲	۲۰,۷۲۷	۷	۸۲,۹۰۸	۲۰,۷۲۷	۴				حواله انبار	۱/۲۲
۱۰۳,۶۳۸	۲۰,۷۲۷	۵	۴۱,۴۵۴	۲۰,۷۲۷	۲				حواله انبار	۱/۲۸
۲۲۳,۶۳۸	۲۱,۵۷۵	۱۵				۲۲۰,۰۰۰	۲۲,۰۰۰	۱۰	رسید انبار	۱/۳۱

* همانگونه که ملاحظه می شود پس از خرید مورخ ۱/۱۰ میانگین جدیدی محاسبه می گردد. نحوه محاسبه میانگین جدید به شرح زیر است:

$$۲۰۷۲۷ = \frac{(۳۰. ۲۰۰۰۰) + (۸۰. ۲۱,۰۰۰)}{۱۱} = \text{میانگین قیمت یک واحد}$$

نحوه ثبت رویدادهای مالی یاد شده در دفتر روزنامه و دفتر کل، در روش میانگین سیار به شرح زیر است:

دفتر روزنامه فروشگاه پژوهش

تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱/۵	موجودی نقد		۱۶۱,۰۰۰ ^(۱)	
	فروش کالا			۱۶۱,۰۰۰ ^(۱)
۱/۵	فروش نقدی هفت دستگاه ماشین حساب جیبی بهای تمام شده کالای فروش رفته		۱۴۰,۰۰۰ ^(۲)	
	موجودی کالا			۱۴۰,۰۰۰ ^(۲)
۱/۱۰	کاهش موجودی کالا بابت فروش کالا موجودی کالا		۱۶۸,۰۰۰ ^(۳)	
	موجودی نقد			۱۶۸,۰۰۰ ^(۳)
۱/۲۲	خرید نقدی هشت دستگاه ماشین حساب جیبی موجودی نقد		۹۶,۰۰۰ ^(۴)	
	فروش کالا			۹۶,۰۰۰ ^(۴)
۱/۲۲	فروش نقدی چهار دستگاه ماشین حساب جیبی بهای تمام شده کالای فروش رفته		۸۲,۹۰۸ ^(۵)	
	موجودی کالا			۸۲,۹۰۸ ^(۵)
۱/۲۸	کاهش موجودی کالا بابت فروش کالا موجودی نقد		۴۹,۰۰۰ ^(۶)	
	فروش کالا			۴۹,۰۰۰ ^(۶)
۱/۲۸	فروش نقدی دو دستگاه ماشین حساب جیبی بهای تمام شده کالای فروش رفته		۴۱,۴۵۴ ^(۷)	
	موجودی کالا			۴۱,۴۵۴ ^(۷)
۱/۳۱	موجودی کالا		۲۲۰,۰۰۰ ^(۸)	
	موجودی نقد			۲۲۰,۰۰۰ ^(۸)

$$۷ \times ۲۳,۰۰۰ = ۱۶۱,۰۰۰ \quad (۱)$$

$$۷ \times ۲۰,۰۰۰ = ۱۴۰,۰۰۰ \quad (۲)$$

$$۸ \times ۲۱,۰۰۰ = ۱۶۸,۰۰۰ \quad (۳)$$

$$۴ \times ۲۴,۰۰۰ = ۹۶,۰۰۰ \quad (۴)$$

$$۴ \times ۲۰,۷۲۷ = ۸۲,۹۰۸ \quad (۵)$$

$$۲ \times ۲۴,۵۰۰ = ۴۹,۰۰۰ \quad (۶)$$

$$۲ \times ۲۰,۷۲۷ = ۴۱,۴۵۴ \quad (۷)$$

$$۱ \times ۲۲,۰۰۰ = ۲۲۰,۰۰۰ \quad (۸)$$

دفتر کل فروشگاه پژوهش

بهای تمام شده کالای فروش رفته

۱۴۰,۰۰۰	۱/۵
۸۲,۹۰۸	۱/۲۲
۴۱,۴۵۴	۱/۲۸
۲۶۴,۳۶۲	مانده

موجودی کالا

۱۴۰,۰۰۰	۱/۵	مانده اول دوره	۲۰۰,۰۰۰
۸۲,۹۰۸	۱/۲۲		۱۶۸,۰۰۰
۴۱,۴۵۴	۱/۲۸		۲۲۰,۰۰۰
۲۶۴,۳۶۲			۵۸۸,۰۰۰
			۳۲۳,۶۳۸
			مانده

فروش کالا	
۱۶۱,۰۰۰	۱/۵
۹۶,۰۰۰	۱/۲۲
۴۹,۰۰۰	۱/۲۸
مانده ۳۰۶,۰۰۰	

موجودی نقد	
مانده اول دوره ۳۰۰,۰۰۰	۱/۱۰
۱۶۱,۰۰۰	۱/۳۱
۹۶,۰۰۰	۱/۲۲
۴۹,۰۰۰	۱/۲۸
۳۸۸,۰۰۰	
مانده ۲۱۸,۰۰۰	

۴-۵-۱۳ روش شناسایی ویژه: در این روش باید دقیقاً مشخص کرد که موجودی کالای پایان دوره، از کدام قیمت‌های خرید می‌باشند. این روش بیشتر در مؤسساتی بکار گرفته می‌شود که اقلام کالای آنها محدود است و ارزش نسبتاً بالایی دارد و به سهولت از یکدیگر قابل تفکیک می‌باشند، مثل فروشگاههای خودرو یا جواهر فروشیها.

مثال: با در نظر گرفتن اطلاعات مثال ۳ (فروشگاه پژوهش) کارت حسابداری کالا با استفاده از روش شناسایی ویژه به شرح

زیر است:

کارت حسابداری کالا											
نام کالا: ماشین حساب جیبی										تاریخ	
روش: شناسایی ویژه											
کد کالا: ۱۱۵۵۴										شرح	
موجودی (باقیمانده)			کالای فروش رفته (صادر)			خرید (وارد)			تعداد		مبلغ
مبلغ	بهای واحد	تعداد	مبلغ	بهای واحد	تعداد	مبلغ	بهای واحد	تعداد			
۲۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۱۰								موجودی اول دوره	۱۳. ۱/۱
۶۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۳	۱۴۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	۷					حواله انبار ۶۵	۱/۵
۲۲۸,۰۰۰	۲۰,۰۰۰ ۲۱,۰۰۰	۳ ۸				۱۶۸,۰۰۰	۲۱,۰۰۰	۸		رسید انبار ۳۴	۱/۱۰
۱۲۵,۰۰۰	۲۰,۰۰۰ ۲۱,۰۰۰	۲ ۵	۸۳,۰۰۰	۲۰,۰۰۰ ۲۱,۰۰۰	۳					حواله انبار ۶۶	۱/۲۲
۱۰۳,۰۰۰	۲۰,۰۰۰ ۲۱,۰۰۰	۲ ۳	۴۲,۰۰۰	۲۱,۰۰۰	۲					حواله انبار ۶۷	۱/۲۸
۳۲۳,۰۰۰	۲۰,۰۰۰ ۲۱,۰۰۰ ۲۲,۰۰۰	۲ ۳ ۱۰				۲۲۰,۰۰۰	۲۲,۰۰۰	۱۰		رسید انبار ۳۵	۱/۳۱

۵-۱۳ مقایسه روشهای ارزیابی موجودیها: همانطور که گفتیم در سیستم ثبت دائمی موجودیها برای ارزیابی موجودیها و محاسبه بهای تمام شده کالای فروش رفته معمولاً از یکی از روشهای اولین صادره از اولین وارده، اولین صادره از آخرین وارده و میانگین سیار و شناسایی ویژه استفاده می شود. معمولاً استفاده از هر یک از این روشها، نتایج مختلفی به دست می دهد. در زیر نتایج هر یک از این روشها را مشاهده می کنید.

روش ارزیابی	موجودی کالا در ۱/۳۱	بهای تمام شده کالای فروش رفته	بهای تمام شده کالای خریداری شده
اولین صادره از اولین وارده	۳۲۵,۰۰۰	۲۶۳,۰۰۰	۵۸۸,۰۰۰
اولین صادره از آخرین وارده	۳۲۲,۰۰۰	۲۶۶,۰۰۰	۵۸۸,۰۰۰
میانگین سیار	۳۲۳,۶۳۸	۲۶۴,۳۶۲	۵۸۸,۰۰۰
شناسایی ویژه	۳۲۳,۰۰۰	۲۶۵,۰۰۰	۵۸۸,۰۰۰

چنانچه می بینید در هر چهار روش ارزیابی، بهای تمام شده کالای خریداری شده یکسان است و اختلاف در نحوه تخصیص این مبلغ به بهای تمام شده کالای فروش رفته و موجودی کالا می باشد.

۶-۱۳ تهیه صورتهای مالی در سیستم ثبت دائمی

در سیستم ثبت دائمی موجودی کالا، اطلاعات مربوط به درآمد فروش کالا، بهای تمام شده کالای فروش رفته و موجودی کالا به سهولت از حسابهای دفتر کل و سایر مدارک قابل استخراج است بدون این که نیازی به شمارش واقعی موجودی کالا (انبارگردانی) باشد. در این سیستم صورتهای مالی به سهولت و با صرف هزینه های کمتر و در مدت زمان کمتر تهیه می گردند.

در زیر نحوه تهیه صورت سود و زیان و ترازنامه فروشگاه نوشت افزار پژوهش بیان می شود (با فرض آن که در ارزیابی موجودیها از سیستم اولین صادره از اولین وارده استفاده شود).

۱-۶-۱۳ صورت سود و زیان: صورت سود و زیان، صورتی است که چگونگی و نتیجه فعالیتهای مالی یک واحد تجاری را طی یک دوره مالی نشان می دهد. در سیستم ثبت دائمی موجودی کالا، اطلاعات اجزای مختلف صورت سود و زیان شامل درآمد فروش کالا، بهای تمام شده کالای فروش رفته و هزینه های دیگر از حسابهای دفتر کل به دست می آید. صورت سود و زیان فروشگاه نوشت افزار پژوهش برای یک ماهه فروردین سال ۱۳۰۹ تا مرحله سود ناخالص به شرح زیر خواهد بود:

فروشگاه نوشت افزار پژوهش

صورت سود و زیان

برای یک ماهه فروردین ۱۳۰۹ (ارقام به ریال)

فروش کالا	۳۰۶,۰۰۰
کسر می شود:	
بهای تمام شده کالای فروش رفته	(۲۶۳,۰۰۰)
سود ناخالص	۴۳,۰۰۰

در ادامه این صورت هزینه‌های عملیاتی از سود ناخالص کسر می‌شود تا رقم سود یا زیان خالص مشخص و گزارش گردد.

۲-۶-۱۳ ترازنامه: ترازنامه، صورتی است که وضعیت مالی یک واحد تجاری را در یک تاریخ معین نشان می‌دهد. در سیستم ثبت دائمی به سهولت می‌توان اطلاعات مربوط به موجودیهای باقیمانده را از حسابهای دفتر کل به دست آورد و در ترازنامه تحت عنوان «موجودی کالای پایان دوره» گزارش کرد. در زیر قسمتی از ترازنامه فروشگاه نوشت افزار پژوهش در تاریخ ۱۳۰۹/۱/۳۱ نشان داده شده است.

فروشگاه نوشت افزار پژوهش
قسمتی از ترازنامه (ترازنامه جزئی)

به تاریخ ۱۳۰۹/۱/۳۱ (ارقام به ریال)

(ارقام به ریال)	به تاریخ ۱۳۰۹/۱/۳۱
بدهیها و سرمایه:	داراییها:
	موجودی نقد
	.
	.
	.
	موجودی کالا ۳۲۵,۰۰۰

۱۳-۷ اصلاح و بستن حسابها

همانطور که ملاحظه کردید در سیستم ثبت دائمی، حساب موجودی کالا به طور دائمی و مستمر اطلاعات مربوط به تغییرات موجودی کالا را نشان می‌دهد. بنابراین برخلاف سیستم ثبت ادواری نیازی نیست برای تهیه صورتهای مالی و انعکاس موجودی کالای پایان دوره، ثبتهای اصلاحی موجودی کالا انجام شود. (در صورت مغایرت موجودی شمارش شده در انبار با حساب کالا و کارتهای حسابداری کالا، ثبتهای اصلاحی در حساب موجودی کالا صورت می‌گیرد).
برای بستن حسابهای موقت مرتبط با فروش کالا و بهای تمام شده کالای فروش رفته ثبتهای زیر انجام می‌شود^۱:

دفتر روزنامه فروشگاه پژوهش

تاریخ	شرح	عطف	بدهکار	بستانکار
۱/۳۱	فروش کالا		۳۰۶,۰۰۰	
	خلاصه سود و زیان			۳۰۶,۰۰۰
۱/۳۱	بستن حساب فروش کالا خلاصه سود و زیان		۲۶۳,۰۰۰	
	بهای تمام شده کالای فروش رفته بستن حساب بهای تمام شده کالای فروش رفته			۲۶۳,۰۰۰

۱- همانطور که می‌دانید بستن حسابهای موقت در پایان دوره مالی انجام می‌شود و نشان دادن ثبتهای بستن حسابهای موقت فروش کالا و بهای تمام شده کالای فروش رفته، در مثال فروشگاه پژوهش تنها جنبه آموزشی دارد.

- ۱- ویژگیهای کلی سیستم ثبت دائمی کالا را تشریح کنید.
- ۲- عمده‌ترین تفاوت‌های سیستم ثبت دائمی و ادواری موجودی کالا را بیان کنید.
- ۳- چرا در سیستم ثبت دائمی، نیازی به اصلاح و تعدیل حساب موجودی کالای اول و پایان دوره نیست؟ توضیح دهید.
- ۴- چرا به روش میانگین در سیستم ثبت دائمی کالا، میانگین سیار گفته می‌شود؟
- ۵- در سیستم ثبت دائمی کالا به هنگام فروش چند ثبت انجام می‌شود؟ چرا؟
- ۶- مشخصات و کاربرد کارت حسابداری کالا را توضیح دهید.
- ۷- چرا استفاده از فرض اولین صادره از آخرین وارده در سیستم ثبت دائمی و سیستم ثبت ادواری موجودیها ممکن است به نتایج متفاوتی منجر گردد؟ توضیح دهید.

پرسشهای چهار گزینه‌ای

- ۱- در سیستم ثبت ... ، حساب موجودی کالا تا پایان دوره مالی بدون تغییر باقی می‌ماند.

الف) دائمی	ج) ادواری
ب) خرده فروشی	د) سود ناخالص
- ۲- سیستم ثبت موجودی کالا که در آن قیمت واقعی موجودی کالا فقط به هنگام تهیه صورتهای مالی ارزیابی می‌شود چه نام دارد؟

الف) سیستم ثبت ادواری	ج) روش خرده فروشی
ب) سیستم ثبت دائمی	د) سیستم سود ناخالص
- ۳- در سیستم ثبت ... به هنگام فروش دو ثبت انجام می‌شود.

الف) ادواری	ج) سود ناخالص
ب) میانگین موزون	د) دائمی
- ۴- در کارت حسابداری کالا کدام یک از اطلاعات زیر در مورد موجودیها نگهداری می‌شود؟

الف) مقداری	ج) مقداری و ارزشی (ریالی)
ب) ارزشی (ریالی)	د) هیچ کدام

- ج) کارتهای حسابداری کالا در سیستم ثبت دائمی به منزله حسابهای معین موجودی کالا هستند.
- د) در سیستم ثبت دائمی پس از هر خرید جدید قیمت میانگین جدیدی محاسبه می‌گردد.

تمرینها

۱- اطلاعات زیر مربوط به یک نوع یخچال در فروشگاه لوازم خانگی امینی طی سال ۱۳۰۹ در دست است :

شرح	تعداد	قیمت هر واحد (ریال)
موجودی کالای اول دوره	۱۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰
خرید طی دوره	۲۵۰	۱,۲۰۰,۰۰۰
موجودی پایان دوره	۷۵	

مطلوب است:

(۱) محاسبه بهای تمام شده موجودی کالای پایان دوره با فرض این که روش اولین صادره از اولین وارده استفاده شده باشد.

(۲) محاسبه بهای تمام شده کالای فروش رفته با فرض این که روش اولین صادره از آخرین وارده استفاده شده باشد.

۲- اطلاعات زیر از کالای الف در فروشگاه آلفا طی سال ۱۳۰۹ در دست است :

موجودی کالای اول سال	۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال
قیمت تمام شده کالای حاضر برای فروش	۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
بهای تمام شده کالای فروش رفته	۸,۵۰۰,۰۰۰ ریال

مطلوب است:

(۱) محاسبه خرید طی دوره

(۲) محاسبه موجودی کالای پایان دوره

۳- اطلاعات زیر از نوعی کفش ورزشی در فروشگاه عیاران که از سیستم ثبت دائمی موجودی کالا استفاده

می‌کند طی تیرماه سال جاری در دست است :

تاریخ	واحدهای خریداری شده	قیمت هر واحد	واحدهای فروخته شده
۴/۱ (موجودی اول ماه)	۱۵۰۰	۱۷۵,۰۰۰	
۴/۷	۱۰۰۰	۱۸۰,۰۰۰	
۴/۹			۱۰۰۰
۴/۱۵			۵۰۰
۴/۲۱	۲۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	
۴/۲۵	۵۰۰	۲۱۰,۰۰۰	
۴/۳۱			۲۰۰۰

مطلوب است:

تنظیم کارت حسابداری کالا در هر یک از روشهای زیر:

(۱) روش اولین صادره از اولین وارده

(۲) روش اولین صادره از آخرین وارده

(۳) روش میانگین سیار یا متحرک

۴- مدارک موجودی کالا در فروشگاه مواد غذایی سلامتی اطلاعات زیر را در ارتباط با رَب گوجه فرنگی نشان

می دهد.

تاریخ	شرح	تعداد - قوطی	قیمت هر قوطی (ریال)
۱۳۰۹/۱/۱	موجودی اول دوره	۳۱۰	۲۰۰۰
۲/۴	خرید	۴۵۰	۲۲۰۰
۳/۷	فروش	۵۲۰	
۵/۷	خرید	۵۰۰	۲۴۰۰
۸/۶	فروش	۵۰۰	
۱۰/۷	خرید	۷۰۰	۲۵۰۰

با فرض این که فروشگاه مذکور، از سیستم ثبت دائمی موجودی کالا استفاده کرده باشد،

مطلوب است:

محاسبه بهای تمام شده کالای فروش رفته و موجودی کالای پایان دوره با تنظیم کارت حسابداری کالا تحت

روشهای زیر:

(۱) اولین صادره از اولین وارده

(۲) اولین صادره از آخرین وارده

(۳) میانگین سیار یا متحرک

۵- ثبتهای بدهکار و بستانکار حسابهای T طی سال ۱۳۰۹ در فروشگاه الف در ذیل بیانگر رویدادهای مالی

مرتبط با یکدیگر می باشند.

حسابهای دریافتی		فروش	
② ۷,۰۰۰,۰۰۰	۷,۰۰۰,۰۰۰ ①	① ۷,۰۰۰,۰۰۰	

تخفیفات نقدی فروش	
	۷۰,۰۰۰ (۲)

موجودی نقد	
(۵) ۲,۰۰۰,۰۰۰	۶,۹۳۰,۰۰۰ (۲)
(۶) ۴,۹۰۰,۰۰۰	

حسابهای پرداختی	
(۳) ۵,۸۸۰,۰۰۰	۹۸۰,۰۰۰ (۴)
	۴,۹۰۰,۰۰۰ (۶)

موجودی کالا	
(۱) ۶,۰۰۰,۰۰۰	۱۲,۰۰۰,۰۰۰ مانده اول دوره
(۴) ۹۸۰,۰۰۰	۵,۸۸۰,۰۰۰ (۳)
	۲,۰۰۰,۰۰۰ (۵)

بهای تمام شده کالای فروش رفته	
	۶,۰۰۰,۰۰۰ (۱)

مطلوب است:

تشریح هر یک از معاملات انجام شده فوق.

مسایل

۱- اطلاعات زیر از موجودی یک قلم دارو در داروخانه که از سیستم ثبت دائمی موجودی کالا استفاده می کنند طی مهر ماه استخراج شده است.

قیمت هر واحد (ریال)	تعداد	شرح
۹۰۰	۲۰۰	موجودی اول ماه
۱۰۰۰	۱۹۰۰	
۱۰۲۰	۳۰۰	
		خریدها:
۱۰۵۰	۱۴۰۰	۷ مهر
۱۱۰۰	۲۰۰۰	۱۷ مهر
۱۲۵۰	۳۶۰۰	۲۷ مهر
		فروشها:
۲۰۰۰	۱۶۰۰	۹ مهر
۲۱۰۰	۳۰۰۰	۲۰ مهر
۲۲۰۰	۱۲۰۰	۲۸ مهر

مطلوب است:

۱) تنظیم کارت حسابداری کالا برای محاسبه ارزش موجودی پایان دوره و بهای تمام شده کالاهای فروش رفته با استفاده از فرضهای زیر:

الف) روش اولین صادره از اولین وارده

ب) روش اولین صادره از آخرین وارده

ج) روش میانگین سیار

۲) انجام ثبتهای لازم در دفتر روزنامه عمومی و دفتر کل

۲- فروشگاه لاستیک صادقی با استفاده از سیستم ثبت دائمی و نیز روش اولین صادره از اولین وارده اطلاعات مرتبط با موجودی کالا را نگه می‌دارد. اطلاعات زیر از مدارک فروشگاه طی سال ۱۳۰۹ به دست آمده است:

موجودی اول دوره ۱۰,۰۰۰ حلقه لاستیک از قرار هر حلقه ۱۱۰,۰۰۰ ریال	۱۳۰۹/۱/۱
خرید نقدی ۵۰۰۰ حلقه لاستیک از قرار هر حلقه ۱۱۵,۰۰۰ ریال	۲/۲۰
فروش نقدی ۷۰۰۰ حلقه لاستیک از قرار هر حلقه ۱۴۰,۰۰۰ ریال	۴/۳۰
خرید نسبه ۱۲,۰۰۰ حلقه لاستیک از قرار هر حلقه ۱۲۰,۰۰۰ ریال	۶/۵
خرید نقدی ۴,۰۰۰ حلقه لاستیک از قرار هر حلقه ۱۲۱,۰۰۰ ریال	۶/۷
فروش نسبه ۹۰۰۰ حلقه لاستیک از قرار هر حلقه ۱۴۵,۰۰۰ ریال	۷/۸
فروش نقدی ۱۳,۰۰۰ حلقه لاستیک از قرار هر حلقه ۱۵۰,۰۰۰ ریال	۹/۱۵
خرید نسبه ۴۰۰۰ حلقه لاستیک از قرار هر حلقه ۱۳۰,۰۰۰ ریال	۱۲/۱۰
فروش نسبه ۲۰۰۰ حلقه لاستیک از قرار هر حلقه ۱۵۲,۰۰۰ ریال	۱۲/۲۰

مطلوب است:

۱) ثبت رویدادهای مالی فوق در کارت حسابداری کالا، دفتر روزنامه و دفتر کل

۲) محاسبه ارزش موجودی پایان دوره و بهای تمام شده کالای فروش رفته طی دوره

۳) تنظیم صورت سود و زیان تا مرحله سود ناخالص

۴) بستن حسابهای موقت

۳- اطلاعات زیر از مدارک و اسناد موجودی کالای اول دوره، خریده‌ها و فروشهای طی دوره یک نوع نوشت افزار در فروشگاه «قلم» طی سه ماهه اول سال جاری در دست است. سیستم ثبت دائمی موجودی کالا مورد استفاده قرار گرفته است.

تاریخ	شرح معامله	تعداد	قیمت هر واحد (ریال)	جمع
۱ فروردین	موجودی کالای اول دوره	۱۰	۲۲۰	۲۲۰۰
۱/۷	خرید	۲۵	۲۲۵	۵۶۲۵
۱/۱۸	فروش	۱۰	۳۰۰	۳۰۰۰
۱/۲۲	فروش	۸	۳۰۰	۲۴۰۰
۳ اردیبهشت	خرید	۱۵	۲۳۰	۳۴۵۰
۲/۱۰	فروش	۱۰	۳۱۰	۳۱۰۰
۲/۲۱	فروش	۵	۳۱۰	۱۵۵۰
۲/۳۱	خرید	۲۰	۲۳۵	۴۷۰۰
۵ خرداد	فروش	۱۵	۳۱۵	۴۷۲۵
۳/۱۳	فروش	۱۰	۳۱۵	۳۱۵۰
۳/۲۱	خرید	۱۵	۲۴۰	۳۶۰۰
۳/۳۱	فروش	۱۱	۳۲۰	۳۵۲۰

مطلوب است:

الف) تنظیم کارت حسابداری کالا تحت روشهای ذیل:

۱- روش اولین صادره از اولین وارده

۲- روش اولین صادره از آخرین وارده

۳- روش میانگین سیار یا متحرک

ب) انجام ثبتهای خرید و فروش در دفتر روزنامه با فرض انجام نسبه معاملات فوق

ج) تهیه صورت سود و زیان تحت هر یک از روشهای فوق

پروژه حسابداری: هدف از انجام این پروژه از سوی دانش آموزان، آن است که مطالب آموخته شده در

مؤسسات بازرگانی در عمل به کار گرفته شود. به این منظور از کارت حسابداری کالا، دفتر روزنامه عمومی و دفتر کل استفاده خواهد شد.

اطلاعات پروژه: مانده حسابهای دائمی «مؤسسه بازرگانی خلیج فارس» که به خرید و فروش نوعی تلویزیون

رنگی ۱۴ اینچ می پردازد، در تاریخ ۳/۱۱/۷۰ به شرح زیر است (مبالغ به ریال):

موجودی نقد	۵۲,۵۰۰,۰۰۰	اثاثه	۵,۷۵۰,۰۰۰
حسابهای دریافتی	۱,۴۵۰,۰۰۰	حسابهای پرداختی	۱۴,۰۰۰,۰۰۰
موجودی کالا (۱۵ دستگاه)	۳۰,۰۰۰,۰۰۰	حقوق پرداختی	۴۰۰,۰۰۰
ملزومات	۲,۳۰۰,۰۰۰	پیش دریافت فروش (برای ۵ دستگاه)	۱۲,۵۰۰,۰۰۰
پیش پرداخت بیمه	۲,۲۰۰,۰۰۰	وام پرداختی	۷,۰۰۰,۰۰۰
زمین	۵,۰۰۰,۰۰۰	سرمایه آقای خلیجی	۸۰,۳۰۰,۰۰۰
ساختمان	۱۵,۰۰۰,۰۰۰		

فعالیت‌های مالی اسفند ماه سال ۱۳۰۷. مؤسسه بازرگانی خلیج فارس به شرح زیر بوده است :

۵ اسفند، خرید ۲۰ دستگاه تلویزیون به قیمت هر دستگاه ۲,۲۰۰,۰۰۰ ریال از شرکت تولیدی کارون در قبال صدور چک شماره ۱۷۸۲۳۴ از حساب جاری مؤسسه.

۵ اسفند، فروش ۵ دستگاه تلویزیون به قیمت هر دستگاه ۲,۶۰۰,۰۰۰ ریال به طور نسیه به آقای محمدی

۵ اسفند، خرید نسیه ائانه (میز و صندلی) به مبلغ ۶۵۰,۰۰۰ ریال از فروشگاه اسدی

۸ اسفند، آقای خلیجی مبلغ ۲۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال بابت افزایش سرمایه به حساب جاری مؤسسه واریز نمود.

۱۰ اسفند، خرید نسیه ۱۰ دستگاه تلویزیون به قیمت هر دستگاه ۲,۳۵۰,۰۰۰ ریال از شرکت تولیدی کارون

۱۴ اسفند، فروش نقدی ۲ دستگاه تلویزیون به قیمت هر دستگاه ۲,۸۰۰,۰۰۰ ریال به مهد کودک شکوفه

۱۵ اسفند، پرداخت مبلغ ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال بابت حقوق به کارکنان در قبال صدور چک شماره ۱۷۸۲۳۵

۱۷ اسفند، ارسال و تحویل ۵ دستگاه تلویزیون به «مؤسسه آموزشی پیام»، لازم به توضیح است کل مبلغ فوق در اسفندماه سال قبل، از مؤسسه آموزشی پیام پیش دریافت شده بود.

۱۹ اسفند، خرید ۳ دستگاه تلویزیون به قیمت هر دستگاه ۲,۴۰۰,۰۰۰ ریال از شرکت تولیدی کارون، قیمت کالا پس از کسر ۲٪ تخفیف تجاری با چک شماره ۱۷۸۲۳۶ پرداخت گردید.

۲۰ اسفند، برداشت مبلغ ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال از سوی آقای خلیجی برای مصارف شخصی طی چک شماره ۱۷۸۲۳۷

۲۱ اسفند، پرداخت مبلغ ۱۳۰,۰۰۰ ریال بابت هزینه نظافت فروشگاه طی چک شماره ۱۷۸۲۳۸

۲۱ اسفند، فروش ۱۰ دستگاه تلویزیون به آقای صمدی به قیمت هر دستگاه ۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال با شرط

ن / ۳۰ - ۲ / ۱۰

۲۳ اسفند، بازپرداخت نصف مبلغ وام پرداختی با صدور چک شماره ۱۷۸۲۳۹

۲۵ اسفند، خرید ۸ دستگاه تلویزیون به قیمت هر دستگاه ۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال از شرکت تولیدی اروند به طور نسیه

۲۸ اسفند، دریافت مبلغ ۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال بابت پیش فروش یک دستگاه تلویزیون از مؤسسه آموزشی صحرا

۲۸ اسفند، پرداخت مبلغ ۵۰۰,۰۰۰ ریال بابت حقوق و دستمزد طی چک شماره ۱۷۸۲۴۰

۲۸ اسفند، دریافت مبلغ کالاهای فروخته شده به آقای صمدی در تاریخ ۲۱ اسفند پس از کسر تخفیف نقدی

۲۸ اسفند، پرداخت مبلغ ۷۲۰,۰۰۰ ریال هزینه تبلیغات اسفندماه طی چک شماره ۱۷۸۲۴۱

مطلوب است:

(۱) تهیه تراز آزمایشی به تاریخ ۱۳۰۷/۱۲/۱

(۲) ثبت رویدادهای مالی اسفندماه ۱۳۰۷ در دفتر روزنامه عمومی

(۳) انتقال ثبت‌ها از دفتر روزنامه به حسابهای دفتر کل

(۴) تنظیم تراز آزمایشی به تاریخ پایان اسفندماه ۱۳۰۷

(۵) انجام ثبتهای اصلاحی در دفتر روزنامه و دفتر کل در پایان ماه اسفند با توجه به اطلاعات زیر :

(الف) طبق موجودی گیری ۲۹ اسفندماه ۱۳۰۷، تعداد ۳۴ دستگاه تلویزیون باقی مانده است.

(ب) موجودی ملزومات در پایان اسفندماه ۱۳۰۷ معادل مبلغ ۴۰,۰۰۰ ریال بوده است.

(ج) پیش پرداخت بیمه مربوط به بیمه یک ساله داراییهای مؤسسه بوده که در ابتدای اسفند سال گذشته پرداخت

شده است.

د) هزینه حقوق ثبت و پرداخت نشده در پایان اسفند ماه ۷. ۱۳ معادل ۱۰۰,۰۰۰ ریال است.

۶) تنظیم تراز آزمایشی اصلاح شده

۷) تهیه صورتهای مالی

۸) انجام ثبتهای مربوط به بستن حسابهای موقت در دفتر روزنامه و انتقال آنها به حسابهای دفتر کل

۹) تنظیم تراز آزمایشی اختتامی به تاریخ ۲۹/۱۲/۱۳۰۷

۱۰) انجام ثبتهای مربوط به بستن حسابهای دائمی در دفتر روزنامه و انتقال آنها به حسابهای دفتر کل

پروژه فوق را در هر یک از سیستمهای ثبت ادواری و دائمی موجودی کالا و با فرض روش ارزیابی اولین

صادر از اولین وارده انجام دهید. لازم به توضیح است در سیستم ثبت دائمی ضروری است ابتدا کارت حسابداری

کالا را تنظیم نموده، سپس اقدام به انجام ثبتهای روزنامه نمایید.

واژه‌نامه انگلیسی به فارسی

A

Accounting	حسابداری
Accounting system	سیستم حسابداری
Accounts Payable	حسابهای پرداختی
Accounts Receivable	حسابهای پرداختنی
Account	حساب
Account form	شکل حساب
Accounting cycle	چرخه حسابداری
Accounting Period	دوره مالی
Accounting Principles	اصول حسابداری
Accrual accounting	حسابداری تعهدی
Accrued expenses	هزینه‌های تحقق یافته اما پرداخت نشده
Accrued payroll	حقوق و دستمزد تحقق یافته اما پرداخت نشده
Adjusting entries	ثبتهای تعدیلی
Advances from customers	پیش‌دریافت از مشتریان
Annual reports	گزارشهای سالانه
Allowance	تخفیف - تفاوت قیمت

B

Balance sheet	ترازنامه
Basic accounting concepts	مفاهیم اساسی حسابداری
Beginning inventory	موجودی کالای اول دوره
Bill	صورتحساب
Brought down	مانده نقل به پایین
Business enterprise	واحد تجاری
Buyer	خریدار

C

Cash	نقد
Cash discount	تخفیف نقدی
Cash sale	فروش نقدی
Catalogue	کاتالوگ
Chart of accounts	فهرست حسابها
Chronological records	ثبتهای روزنامه به ترتیب تاریخ
Closing procedures	روشهای بستن حسابها
Classified income statement	صورت سود و زیان طبقه‌بندی شده
Contra account	حساب کاهنده
Cost	بهای تمام شده
Cost flows of inventory	گردش اقلام بهای تمام شده موجودیها
Cost of goods sold	بهای تمام شده کالای فروش رفته
Cost of sales	بهای تمام شده کالای فروش رفته
Credit	اعتبار
Credit sale	فروش نسبه (اعتباری)
Credit	بستانکار
Customer	مشتری

D

Damage	آسیب دیدگی
Debit	بدهکار
Discount	تخفیف
Discount period	دوره تخفیف
Dual aspect	ثبت دو طرفه
Dual aspect concept	مفهوم دو طرفه بودن حسابها

E

End of month	پایان ماه
Ending inventory	موجودی کالای پایان دوره
Entity - accounting	شخصیت حسابداری
Equities	بدهیها و حقوق صاحبان سهام
Expenditures	مخارج
Expenses	هزینهها

F

Fair value	قیمت عادی (متعارف)
First - in, First - out (FiFo)	اولین صادره از اولین وارده
Financial accounting information	اطلاعات حسابداری مالی
Financial statements	صورت‌های مالی
Fiscal period	سال مالی
Form	فرم - ورقه چاپی
Freight - in	هزینه حمل به داخل - هزینه حمل کالای خریداری شده

G

General journal	دفتر روزنامه عمومی
General ledger	دفتر کل
Generally Acceptable (Applicable) Accounting principles (GAAP)	اصول پذیرفته شده حسابداری
Goods	کالا
Goods available for sale	کالای آماده برای فروش
Gross profit	سود ناخالص
Gross profit method	روش سود ناخالص

H

Historical cost	بهای تمام شده تاریخی
-----------------	----------------------

I

Income statement	صورت سود و زیان
Inventory	موجودی کالا
Inventory records	مدارک موجودیها
Invoice	صورت/ فاکتور فروش
Income statement	صورت سود و زیان
Income summary	خلاصه سود و زیان

J

Journal	دفتر روزنامه
---------	--------------

L

Last - in, first out (LiFo)	اولین صادره از آخرین وارده
Liabilities	بدهیها

M

Management accounting information	اطلاعات حسابداری مدیریت
Manual systems	سیستمهای دستی
Matching	تطابق هزینه با درآمد
Matching concept	مفهوم تطابق یا مقابله هزینهها با درآمدها
Materiality	اهمیت
Merchandise	کالای تجاری
Merchandise inventory	موجودی کالا
Merchandising enterprise	مؤسسه بازرگانی

N

Net income	سود خالص
Net profit	سود خالص
Net purchase	خرید خالص
Net sales	فروش خالص
Net assets	خالص داراییها
Net income	سود خالص
Net loss	زیان خالص
Net sales	درآمد فروش خالص
Net worth	ارزش ویژه

O

Operating	عملیاتی
Operating expenses	هزینه‌های عملیاتی
Operating income	سود عملیاتی
Original selling price	قیمت اولیه فروش
Owner's equity	حقوق صاحبان سرمایه

P

Periodic inventory system	سیستم ثبت ادواری موجودیها
Periodic Stock - taking	انبارگردانی ادواری
Perpetual inventory system	سیستم ثبت دائمی موجودیها
Period costs	هزینه‌های دوره جاری
Periodic	ادواری
Permanent accounts	حسابهای دائمی
Physical flow of inventory	گردش فیزیکی موجودیها
Prepaid expenses	پیش پرداخت هزینه
Profit and loss summary	خلاصه سود و زیان
Proprietorship	واحد تجاری متعلق به یک فرد (مؤسسه فردی)

Price	قیمت
Price list	فهرست قیمتها
Purchase	خرید
Purchase return and allowance	برگشت از خرید تخفیفات
Purchase discount	تخفیف نقدی خرید
Physical count	شمارش عینی (موجودیها)

R

Ratio	نسبت
Retail method	روش خرده‌فروشی
Retailer	خرده فروش
Revenue	درآمد
Revenue realization principle	اصل تحقق درآمد
Report form	شکل گزارشی
Revenue recognition	شناخت درآمد
Revenues	درآمد

S

Sale	فروش
Sales discount	تخفیف نقدی فروش
Sales on credit	فروش نسیه
Sales return	برگشت از فروش
Sales return and allowances	برگشت از فروش و تخفیفات
Sales Revenue	درآمد فروش
Sell	فروختن
Seller	فروشنده
Selling expenses	هزینه‌های فروش
Selling price	قیمت فروش
Shipping	حمل
Stock room	انبار

Source documents مدارک اولیه
Statement of Financial Position

صورت وضعیت مالی (ترازنامه)

Subsidiary ledger دفتر معین

System سیستم

T

Tag برچسب

Taking of inventory انبارگردانی

Trade تجاری

Trade discount تخفیف تجاری

Trade terms شرایط فروش

Trading enterprise مؤسسه تجاری/بازرگانی

Transportation - in هزینه حمل کالای خریداری شده

Transportation - out هزینه حمل کالای فروخته شده

Temporary accounts حسابهای موقت

Time period دوره مالی (دوره زمانی)

Time period concept مفهوم دوره مالی

Trade marks علائم تجاری

Transaction رویداد مالی - فعالیت مالی

Transposition جابجا نوشتن اعداد

Trial balance تراز آزمایشی

U

Unincorporated businesses

واحدهای تجاری غیرسهامی

V

Valuation ارزشیابی

Valuation of inventories ارزشیابی موجودیها

Vendor فروشنده

W

Weighted - Average method روش میانگین موزون

Wholesaler عمده فروش

Worksheet کاربرگ

الف) فارسی

- ۱- علیمدد، مصطفی و نظام‌الدین ملک آرای، اصول حسابداری، جلد دوم، انتشارات سازمان حسابرسی، تهران.
- ۲- بختیاری، پرویز، مباحثی در داراییهای جاری، انتشارات سازمان مدیریت صنعتی، تهران.
- ۳- علیمدد، مصطفی و نظام‌الدین ملک آرای، اصول حسابداری، جلد اول، چاپ ششم، انتشارات سازمان حسابرسی، تهران، تیرماه ۱۳۷۴.
- ۴- مجتهدزاده، ویدا و سیدحسین علوی طبری، اصول حسابداری، جلد اول، چاپ اول، نشر بنفشه، مشهد، ۱۳۷۴.

ب) انگلیسی

- 5 – Weygandt, Jerry J, Donald Kieso and Walter G. Kell, Accounting Principles, Fourth Edition, 1996.
- 6 – Needles, Anderson and Caldwell, Financial & Managerial Accounting, A sole Proprietorship Approach, Haughton 1996.
- 7 – Kieso, Donald E and Jerry J. Weygandt, Intermediate Accounting, 9th Edition, 1998.
- 8 – Kohler’s Dictionary for Accountants, Edited by w.w. Cooper & Yuji Ijiri, 6th Edition. Englewood Cliffs, Wg. Prentice Hall, 1983.
- 9 – Smith, Jack L. , Robert M. Keith, and William L. Stephens. Accounting Principles: Mc Graw-Hill, New York 1985.
- 10 – Meigs, Walter B., and Robert F. Meigs. Accounting, The Basis for Business Decisions, 8th Edition, Mc Graw-Hill, New York, 1990.
- 11 – Weygandt, J.J , D.E. Kieso and W. G. Kell, Accounting Principles, 4th Edition, John Wiley & Sons, New York, 1997.
- 12 – Horngren C.T. and W.T. Harrison, Jr., Accounting, Prentice Hall, Englewood Cliffs, NJ, 1989.

